

מתניתין

היה רחוק מבית הסקילה ארבע אמות כשהגיעו כבר קרוב ארבע אמות לבית הסקילה, (76) מפשיטין אותו את בגדיו שסוקלים אותו ערום מן הטעם שנתבאר בגמרא לעיל [מג א] שדורשים "אותו" בלא כסותו.

האיש מכסין אותו מלפניו את מקום ערותו.

והאשה שיוצאה ליסקל מכסין אותה מלפניה ומאחריה, דברי רבי יהודה.

החכמים אומרים: האיש נסקל ערום [כלומר רק עם כיסוי מלפניו] אבל ואין האשה נסקלת ערומה כלל אלא היא נסקלת בבגדיה.

גמרא

תנו רבנן: האיש מכסין אותו פרק אחד מה-א כלומר מעט ממנו (77) מלפניו.

והאשה מכסין אותה שני פרקים בין מלפניה בין מלאחריה, מפני שכולה ערוה, כיון שמקום הערוה נראה גם מאחוריה, דברי

יצא אליהם החוצה ורמז להם, מיד הוציאו כולם את טליתותיהם מהכדים ונתעטפו בהם ונכנסו, וכל אחד אחז במכשפה אחת והרים אותה, וכך הוציאו את כולן ולו אותן. ביקשו הקרובים של אותן המכשפות לנקום את נקמת קרוביהם, והעמידו מתוכם שני עדי שקר שיעידו על בנו של שמעון בן שטח שהוא חייב מיתה, ונגמר דינו בבית דין למיתה. וכשהוציאו אותו ליסקל, אמר "אם יש בי עון זה לא תהא מיתתי כפרה, ואם אין בי עון זה תהא מיתתי כפרה על כל עונותי וקולר יהא תלוי בצואר העדים".

שמעו העדים וחזרו בהם מעדותם, ונתנו טעם לדבריהם שרצו לנקום בשמעון בן שטח על שהרג את קרוביהם. ואף על פי כן לא פטרו אותו מסקילה.

76. שבתוך ארבע אמות נחשב כבית הסקילה עצמו, ואין ראוי שיעמוד לבוש בבית הסקילה שלא יאמרו בכסותו הוא נסקל. יד רמה.

77. עוד פירוש מביא רש"י שפרק אחד היינו חתיכת בגד.

שאל אותו התלמיד: עד מתי יהא נידון אותו המוכס בדין קשה כזה?

השיב לו רבו: עד שימות שמעון בן שטח ויכנס תחתיו לגיהנם! משום שאינו עושה דין בנשים כשפניות שבאשקלון.

הלך אותו תלמיד וסיפר את הדברים לשמעון בן שטח, והוא החליט לעשות מעשה.

הלך ואסף שמונים בחורים בעלי כח ביום גשמים, ונתן לכל אחד כד גדול והכניס לתוכו טלית מקופלת שלא תירטב. ואמר להם שיבאו עמו אל המכשפות שהיו אף הן שמונים במספר, וכשיכנסו אליהן יזדרו כל אחד וירם מכשפה אחת מן הארץ שאז בטל מהן כח הכישוף, ויוכלו לעשות בהם דין.

הגיע שמעון בן שטח למקום המכשפות וביקש ליכנס, שאלו אותו המכשפות מי הוא? ענה להם: מכשף אני, ובאתי לנסות את יכלתכם בכשפים.

שאלו אותו: איזה כשפים הבאת עמך? ענה להם שהוא יכול להביא להם עתה שמונים בחורים עטופי טליתות מנוגבות למרות הגשם שבחורץ.

אמרו לו: הבא אותם ונראה!

רבי יהודה.

ערום.

והכמים אומרים: האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה.

ומאחר שאין כאן מיעוט לאשה, ממילא אנו חוזרים לכלל, שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה, והלכך לא שנא איש ולא שנא אשה נסקלים ערומים.

ודנה הגמרא: מאי טעמייהו דרבנן שהאשה אינה נסקלת ערומה?

ודנה הגמרא: למימרא דרבנן חיישי להרהורא ורבי יהודה לא חייש להרהורא? האם נפרש את מחלוקתם שרבנן סוברים שאנו חוששים שמא יבואו אנשים להרהר באשה כשיראו אותה נסקלת ערומה, שאחרת לא היו אומרים רבנן שהאשה אינה נסקלת ערומה, שאף על פי שהתורה אינה מחייבת לסוקלה ערומה, אך אנו היינו צריכים מעצמנו לעשות כן כדי שתמות מהר ולא תצטער.⁽⁷⁸⁾

ומתוצת הגמרא: דאמר קרא [ויקרא כד יד] "ורגמו אותו".

מאי "אותו"? מה בא למעט שרק אותו ולא אותה?

ואילו רבי יהודה סובר שאין חוששין להרהור של האנשים ולכן הוא מתיר לסוקלה ערומה?

אילימא שרוגמים רק אותו ולא אותה, שהאשה אינה נידונית כלל בסקילה?

אי אפשר לומר כן. והכתיב להדיא [דברים יז ה] "והוצאת את האיש החוא או את האשה החיא, וסקלתם באבנים, ומתו"!

הרי אי אפשר לומר כן! והא איפכא שמענא להו. במקום אחר מצינו סברותיהם הפוכות בענין החשש להרהור.

אלא מאי בא למעט "אותו"? לומר, רק אותו סוקלין בלא כסותו [ש"אותו" משמע כמות שהוא ערום]. הא אותה סוקלין בכסותה.

דתנן במסכת סוטה [ז א]: הכהן אוהו בכגריה של הסוטה במקום הצוארון, ומושך, אם נקרעו הבגדים קרע רגיל —

ואילו רבי יהודה אומר, "אותו" אינו בא למעט "אותה", אלא בא לומר את עצם הדין, "אותו" — בלא כסותו. שנסקל

78. רש"י. ונתכוין לבאר, שהרי רבנן ממעטים מקרא את האשה מליסקל ערומה ומה הראיה שרבנן חוששים להרהור.

אך התוס' בסוטה [ח א] ד"ה האיש הקשו שהפסוק ממעט שאסור לנוול את האשה ואם כן איך נסקלנה ערומה שבכך אנו עוקרים בידיים את הכתוב?

ובזה נחלקו רבנן ורבי יהודה מה עדיף לעשות בה, וסברה הגמרא עתה שהם חולקים בחשש הרהור, ולמסקנא הם חולקים איזה מיתה יפה לה, אם שתמות מהר על ידי שתיוסקל

ולכן תירצו שגם רבנן מודים לרבי יהודה

נקרעו, ואינו צריך לחשוש לכך. ואם נפרמו לקרעים רבים — נפרמו.

עד שהוא מגלה את לבה. וכן סותר את קליעות שערה.

וכל זאת כדי לבייש את הסוטה.

רבי יהודה אומר: אם היה לבה נאה — לא היה הכהן מגלהו. ואם היה שערה נאה לא היה סותרו. משום שאנו חוששים להרהור עבירה של הסובבים.

הרי שסבתם כאן הפוכה, שרבנן אינם חוששים להרהור, ואילו רבי יהודה הוא שחושש להרהור.

ומתרצת הגמרא: אמר רבה: התם בסוטה היינו טעמא שרבי יהודה חושש להרהור, כי שמא תצא הסוטה מבית דין זכאה. שהמים יכדקו אותה שהיא טהורה, ואז יתגרו בה פרחי כהונה [צעירי כהונה שרואים אותה כך בעזרה], וירדפו אחריה כל ימיה.

אבל הכא, הא מקטלא. הרי מיד היא נסקלת, ולכן אין חשש שיהרהרו בה.

וכי תימא אתי לאיתגרוי באחרנייתא, אם תאמר שיש חשש שעל ידי שראו אותה ערומה יתגרה יצרם בנשים אחרות?

הרי אמר רבה: גמירי מסורת בידי מרבתי שאין יצר הרע שולט אלא במי שעינו רואות.

ולכן אין חשש שיתגרו בנשים אחרות.

אמר רבא: וכי רק דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא, ואילו דרבנן אדרבנן לא קשיא?

וכי הקושיה היתה רק סתירה בדברי רבי יהודה? הלא גם בדעת רבנן יש סתירה, ועליה לא מתרץ רבה.

אלא, אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, כדשנינן, כפי שתירץ רבה.

דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא. משום דאמר קרא [יחזקאל כג מח] "ונוסרו כל הנשים, ולא תעשינה כזמתכינה". יש מצוה לבייש את הסוטה ולגלות את לבה כדי שיקחו ממנה נשים אחרות מוסר להיות צנועות, ואפילו על הצד שהיא טהורה ולא זינתה, מכל מקום, היא נהגה בפריצות, כשנסתרה עם איש אחר.

אבל הכא, אין לך ייסור גדול מזה. שרואות הנשים כיצד היא נסקלת, ולכן אין צורך לביישה עוד ולסוקלה ערומה. ולעולם אין הטעם משום חשש הרהור.

וכי תימא ליעביד בה תרתי, אם תקשה עדיין, שגם לגבי נסקלת נאמר שישקלוה ערומה כדי שיהא ייסור לנשים בכך שהיא מתבזת בנוסף על הריגתה?⁽⁷⁹⁾

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אמר קרא "ואהבת לרעך כמוך" — ברור לו

להרהור לכן בסקילה כיון שמתקיים בה ייסור על ידי עצם ההריגה אין לסוקלה ערומה כדי להוסיף ייסור. מה שאין כן בסוטה שאם לא יגלה את לבה לא יתקיים כלל הייסור לכן אין

ערומה או עדיף לה שלא תתבזה ליסקל ערומה. תוס' שם וכאן ד"ה הא.

79. לכאורה היה אפשר לתרץ, שרבנן חוששים

מיתה יפה! ואל תבזהו. (80)

למרות שהיא מתבזית על ידי כך.

ומקשה הגמרא: לימא רב נחמן תנאי היא?!?

מתניתין

בית הסקילה היה גבוה שתי קומות של קומת איש, ומשם מפילים אותו לארץ.

אחד מן העדים דוחפו על מתניו כלומר מאחוריו.

ואם נהפך על לבו, נפל ופניו לארץ, הופכו העד על מתניו, שגבו יהיה לארץ, לפי שגנאי הוא לו שישכב כך ופניו לארץ.

ואם מת בה מהנפילה לבד, יצא. נתקיימה בו מצות סקילה.

ואם לאו, לא מת עדיין, הרי העד השני נוטל את האבן ונותנו על לבו, שליכה בכח על לבו.

אם מת בה, יצא.

ואם לאו, רגימתו בכל ישראל, שכל ישראל מוסיפים לרוגמו באבנים.

שנאמר [דברים יז ז] "יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, ויד כל העם

האם נאמר שדרשת רב נחמן, שצריך לברור לו מיתה יפה, שנויה במחלוקת תנאים? שהרי לכאורה רבי יהודה חולק על זה, שהוא סובר שסוקלין אותה ערומה, למרות שהיא מתבזית בכך.

ומתרת הגמרא: לא, אלא דכולי עלמא אית להו רב נחמן כולם מסכימים עם דרשתו.

והכא, בהא קמפילגי רבנן ורבי יהודה:

מר סבר: בזיוני דאיניש עדיפא ליה טפי מניחא דגופיה.

רבנן סוברים, קשה לו לאדם בזיונו יותר מצער גופו, ולכן עדיף לה לאשה ליסקל כשהיא לבושה בבגדים ולא להתבזות, למרות שזה גורם לה צער שתמות יותר לאט. וזו היא המיתה יפה שאנו בוררים לה.

ומר סבר: ניהא דגופיה עדיף מבזיוני. קשה לו לאדם יותר לסבול את צער הגוף מאשר לסבול בזיונות, ולכן ברירת המיתה היפה היא בכך שתיסקל ערומה כדי שתמות מהר,

חוששים אצלה להרהור?

וצריך לומר שהגמרא סברה שאם אך היה חשש הרהור לא היינו חוששים לקיים ייסור לגבי סוטה [וכמו שכתבו התוס' בסוטה [ח א] ד"ה אם לדעת רבי יהודה שאם היה לבה נאה לא היה מגלה שאף על פי שהוא גזירת הכתוב לגלות את לבה, מכל מקום, בגלל חשש הרהור אפשר לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה] ועל כרחך שרבנן אין חוששין כלל להרהור, ואם

כן מדוע שלא נעביד בה תרתי. תורת חיים.

80. יש מפרשים את הדרשא משום שהכתוב על כרחך מדבר לאחר מיתה שאילו מחיים לא שייך לומר "כמוך" שהרי חייך קודמין.

ויש מפרשים משום שלמעלה נאמר "לא תקום ולא תטור" ולשון נקמה היינו מיתה כמו שדרשו לקמן [נב ב] מ"והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית". תוס' ד"ה ברור.

באחרונה" (81).

עליו.

גמרא

תנא: וקומה שלו. יש להוסיף על גובה בית הסקילה גם את גובה קומתו של הנסקל עצמו, לפי שהיו מפילים אותו כשהוא עומד ולא כשהוא יושב. ונמצא שביחד עם שתי הקומות של בית הסקילה, **הרי כאן שלש קומות.**

ודנה הגמרא: **ומי בעינן כולי האי?** וכי צריך כזה גובה כדי לגרום למיתה?

ורמינהו סתירה מהא דתנן במסכת בבא קמא [נ ב]: אחד החופר בור או שיח או מערה ונפל שמה שור או חמור, חייב. אם כן, למה נאמר בתורה "בור"? לומר לך, **מה בור, שהוא כדי להמית, כשם שבבור יש בו עומק מספיק כדי להמית דהיינו עשרה טפחים, שהרי סתם בור הוא לפחות עמוק עשרה טפחים, אף כל סוגי החפירות, צריך שיהא בה כדי להמית.** דהיינו שעומקו יהיה לפחות **עשרה טפחים.** ובפחות מזה אין חייבים

הרי שנפילה מגובה של עשרה טפחים בלבד די בה כדי לגרום למיתה, (82) ומדוע היה צריך להפיל את הנסקל מגובה שתי קומות? (83)

ומתרצת הגמרא: **אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אמר קרא "ואהבת לרעך כמוך" — ברור לו מיתה יפה! שימות מהר ויקל עליו צערו, ולכן מפילים אותו מגובה כה רב.**

ומקשה הגמרא: **אי הכי, ליגבהיה טפי?** נעשה את בית הסקילה גבוה עוד יותר, ונקל עליו יותר את המיתה? (84)

ומתרצת הגמרא: **משום דמינוול.** אם יהיה גבוה מדי יבוא לידי בזיון שגופו יתרסק לאברים.

שנינו במשנה: **אחד מן העדים דוחפו.**

תנו רבנן: מניין שבדחיייה? אותם הנוגעים בהר סיני בשעת מתן תורה שנאמר עליהם

81. כתב הרמב"ם בפירושו המשניות [פרק ז ג] שהטעם הוא לפי שהעדים הדבר ברור אצלם כיון שראוהו בחושיהם, ואילו אצלנו אינו אלא ספור שהרי איננו יודעים אלא משום ששמענו מהעדים, ולפיכך ציוה ה' שיהיו העדים עצמם ממונים על הדבר, וזה דבר נפלא.

82. לכאורה יש לחלק בין שור לאדם, אלא שהגמרא דורשת לגבי בור "שור ולא אדם" משמע שלולי המיעוט היה חייב גם על אדם בבור כזה שהוא חייב על שור, שדוחק הוא לפרש הפסוק: שור במקום שראוי למות בו ולא

83. אף על פי שבגובה עשרה אינו ודאי שימות הרי גם בגובה שלש קומות אינו ודאי שימות שהרי יש גם מצות סקילה אלא שדי שיש אפשרות שימות, ואם כן יספיק גם גובה עשרה. ומתרצת הגמרא שבעשרה גם אם ימות יצטער הרבה לפני שימות, מה שאין כן בגובה שלש קומות. הנצי"ב.

84. קשה אם יגביהו יותר ודאי ימות מהדחיפה לבד, ואם כן לא יתכן לעולם סקילה, ולמה

"לא תגע בו יד כי סקל יסקל או ירה יירה",
מנין שהם נידונים להריגה בדחיפה ממקום
גבוה?

תלמוד לומר "ירה", לשון השלכה, כמו
שנאמר "ירה בים".

ומנין שהם נידונים שבסקילה?

תלמוד לומר "סקל", לשון רגימה באבנים,
כמו שנאמר "וסקלוה אנשי עירה באבנים
ומתה".

ומנין שבסקילה ובדחייה? שאם לא נהרג
באחד מהם כגון שדחפוהו ולא מת יעשו בו
את שניהם?

תלמוד לומר "סקל יסקל או ירה יירה"
ומכפל הלשון שלא נכתב "כי סקל או ירה"
אנו מרבים שלפעמים עושים בו את
שניהם. (85)

ומנין שאם מת בדחייה בלבד יצא ואין צריך
עוד לסוקלו?

תלמוד לומר "או ירה יירה" ה"או" בא
לחלק שלא צריך תמיד את שניהם אלא
לפעמים או זה או זה.

מנין שאף לדורות כן שבכל חייבי סקילה
עושים גם כן דחייה למרות שלא נאמר בהם
רק סקילה?

תלמוד לומר "סקל יסקל או ירה יירה" בלשון
עתיד, שלא נאמר "סקל סקל ירה ירה", ובא
ללמד שגם לדורות יעשו כן. (86)

שינוי במשנה: ואם לאו עד השני נוטל את
האבן ונותנו על לבו.

ודנה הגמרא: כיצד יתכן שהעד השני לבד
נוטל את האבן, והרי היא היתה כבידה
מאוד?

והתניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: אבן
היתה שם בבית הסקילה שכובדה היה משווי
[כמשא] שני בני אדם.

היה נוטלה ונותנה על לבו של הנסקל. אם
מת בה יצא.

ואיך ירים אותה אדם אחד לבדו?

ומתרצת הגמרא: וליטעמיך, שאתה מקשה
מהברייתא, תיקשי לך היא גופא אם כן,
הברייתא עצמה מוקשית, שאיך יתכן שאבן
שהיא משווי שני בני אדם, יהא נוטלה אדם
אחד ונותנה על לבו?

אלא על כרחך, אתה צריך לפרש דמדלי לה
בהדי חבריה, ושדי לה איהו. שחבירו מסייע
בידו להרים את האבן, ואחר כך הוא זורק
אותה לבד על הנסקל, כי חיכי דתיתי
מרזיא, כדי שהזריקה תהא בכח גדול,

86. והיה יכול לכתוב לשון עתיד רק בירייה
שהרי על סקילה אין צריך ללמוד על העתיד
שהרי נאמר במפורש "וסקלתם באבנים", אלא
אגב הירייה נאמר לשון עתיד גם על הסקילה.
בנין שלמה.

כתבה התורה סקילה כלל. ערוך לנר.
85. אף שסקילה נאמרה תחילה מכל מקום,
עושים אותה בסוף כיון שמצינו שהסקילה
סמוכה למיתה שנאמר "וסקלתם באבנים ומתו".
תוס' ד"ה מניין שבדחיה.